

**หลักสูตรการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านต่อยอด
อนุสาขาโรคจมูกและภูมิแพ้
ภาควิชาโสต ศอ นาสิกวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**

ชื่อหลักสูตร

(ภาษาไทย) หลักสูตรการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านต่อยอด อนุสาขาโรคจมูกและภูมิแพ้
(ภาษาอังกฤษ) Fellowship Training Program in Rhinology and Allergy

ชื่อวุฒิ

(ภาษาไทย) ประกาศนียบัตรแพทย์ประจำบ้านต่อยอด อนุสาขาโรคจมูก และภูมิแพ้
(ภาษาอังกฤษ) Certificate of Fellowship in Rhinology and Allergy

คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

เป็นผู้ได้รับหนังสืออนุมัติหรือวุฒิบัตรฯ ในสาขาโสต ศอ นาสิกวิทยาที่ได้รับการรับรองจากแพทยสภา

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ภาควิชาโสต ศอ นาสิกวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

จำนวนผู้เข้าฝึกอบรม

จำนวน 1 คน ต่อปี

ระยะเวลาในการฝึกอบรม

หลักสูตรการฝึกอบรมมีระยะเวลา 1 ปี

กำหนดการเปิดฝึกอบรม

เปิดฝึกอบรมวันที่ 1 มิถุนายน ของทุกปีการศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา พ.ศ.2553 เป็นต้นไป

หลักการและความจำเป็นในการเปิดหลักสูตร

โรคทางจมูก ไชน์ส และภูมิแพ้ เป็นโรคที่พบบ่อยในเวชปฏิบัติทั่วไป ประกอบด้วยโรคที่สำคัญได้แก่ โรค ไชน์สอักเสบ (ไชน์สอักเสบจากเชื้อแบคทีเรียพบประมาณร้อยละ 2-10 ของเด็กที่เป็นหวัด และร้อยละ 0.2-2 ของผู้ใหญ่ที่เป็นหวัด) ริดสีดวงจมูก โรคภูมิแพ้ทางจมูก (ความชุกในเด็กและผู้ใหญ่พบประมาณร้อยละ 40 และ 20 ของประชากรทั้งหมดตามลำดับ) เนื่องจากภายในโพรงจมูก และโรคจมูกอักเสบเรื้อรังอื่นๆ นอกจากนี้ยังมี ความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะการนอนกรนธรรมดา และการนอนกรนที่หยุดหายใจ

เนื่องจากรอบโพรงจมูกมีอวัยวะที่สำคัญหลายอวัยวะที่หากโรคจมูกรักษาไม่หาย อาจลุกลามทำให้เกิดผลแทรกซ้อนต่างๆตามมา เช่น ลุกลามเข้าไปในสมอง เข้าไปในเส้นประสาทตาหรือเบ้าตา ทำให้ตาบอด เข้าไปใน cavernous sinus ซึ่งมีเส้นประสาทสมองหลายเส้นอยู่ภายใน ทำให้เกิดอัมพาตของเส้นประสาทสมองคู่ที่ 3, 4, 5 และ 6 ในการรักษาโดยเฉพาะการผ่าตัดโรคทางจมูก และไซนัส แพทย์ผู้ทำการผ่าตัดรักษาจะต้องมีทักษะในการผ่าตัดเป็นอย่างดี เพราะในการผ่าตัดอาจโดนประสาทตา เยื่อหุ้มสมอง หรือเส้นเลือดใหญ่ในสมองได้ ดังนั้นแพทย์ผู้ทำการผ่าตัดจะต้องมีความรู้ และทักษะการผ่าตัด โรคจมูก และอวัยวะข้างเคียงเป็นอย่างดี ซึ่งในปัจจุบันยังมีการขาดแคลนแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถในการผ่าตัดด้านนี้จำนวนมาก

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

แพทย์ที่ผ่านการฝึกอบรมเพื่อเป็นแพทย์ผู้มีความรู้ความชำนาญอนุสาขาวิชาโรคจมูกและภูมิแพ้จะต้องมีความรู้ความสามารถขั้นต่อดังนี้

1. สามารถตรวจวินิจฉัยให้การรักษาและผ่าตัด ตลอดจนดูแลต่อเนื่องได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ในโรคทางจมูก ได้แก่โรคไซนัสอักเสบและโรคริดสีดวงจมูกทั้งที่มีและไม่มีภาวะแทรกซ้อน โรคภูมิแพ้ทางจมูก เนื้องอกในโพรงจมูก ท่อน้ำตาอุดตัน โรคจมูกอักเสบอื่นๆ
2. สามารถทำศัลยกรรมตกแต่งจมูกได้
3. สามารถให้คำแนะนำ หรือ สอนแพทย์ประจำบ้าน นักศึกษาแพทย์ และบุคลากรการแพทย์ รวมทั้งให้คำปรึกษาปัญหาโรคทางจมูกแก่บุคคลทั่วไปได้
4. ทำการวิจัยโรคทางจมูก รวมทั้งเรียนรู้และค้นคว้าด้วยตนเองตลอดเวลาและต่อเนื่อง
5. เป็นแพทย์ที่มีจริยธรรม คุณธรรม และเจตคติอันดี ต่อผู้ป่วยและญาติ ผู้ร่วมงาน เพื่อนร่วมวิชาชีพ และชุมชน

อาจารย์ผู้ให้การฝึกอบรม

อาจารย์ในสาขาโรคทางจมูก

1. รองศาสตราจารย์นายแพทย์สงวนศักดิ์ ธนาวิรัตน์นาใจ
วทบ., พบ., วว. (โสต ศอ นาสิกวิทยา), วท.ม. (ระบาศดวิทยาคลินิก)
Visiting Scholar in Endoscopic Sinus Surgery (Univ. of Graz, Austria)
Research Fellow in Rhinology, Dept of Surgery, Section of Otolaryngology, University of Chicago
2. รองศาสตราจารย์นายแพทย์วิสูตร รัชชัยพิชิตกุล
พบ., วุฒิบัตรฯ ในสาขาโสต ศอ นาสิกวิทยา
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์สุรพล ชี้อตรง
พบ., วุฒิบัตรฯ ในสาขาโสต ศอ นาสิกวิทยา

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์เสกสันต์ ชัยนันท์สมิตย์
พบ., วุฒิบัตรฯ ในสาขาโสต ศอ นาสิกวิทยา

อาจารย์ในสาขาการนอนกรน

1. อ.พญ.สุภาวรรณ เกาหศิริวงศ์
พบ., วุฒิบัตรฯ ในสาขาโสต ศอ นาสิกวิทยา

อาจารย์ในสาขาการผ่าตัดฐานสมอง

1. อ.นพ.พรเทพ เกษมศิริ
พบ., วุฒิบัตรฯ ในสาขาโสต ศอ นาสิกวิทยา

อาจารย์ในสาขาโรคมะเร็งศีรษะและคอ

1. ผศ.นพ.ทำนุ อัจสมรรณ
พบ., วุฒิบัตรฯ ในสาขาโสต ศอ นาสิกวิทยา
2. รศ.นพ.ธีรพร รัตนาเอนกชัย
พบ., วุฒิบัตรฯ ในสาขาโสต ศอ นาสิกวิทยา
3. ผศ.นพ.ภัทรวุฒิ วัฒนศัพท์
พบ., วุฒิบัตรฯ ในสาขาโสต ศอ นาสิกวิทยา
M.Sc. In Cancer Epidemiology (Harvard University)

อาจารย์ในภาควิชากายวิภาคศาสตร์

1. รศ.นพ.โกวิทย์ ไชยศิริมงคล
วท.ม., พ.บ.

อาจารย์ในภาควิชารังสีวิทยา ในสาขาศีรษะและคอ

1. ผศ.พญ.วรินทร์ พุทธิรักษ์
วุฒิบัตรฯ ในสาขารังสีวิทยา
Research Fellowship in Neuroradiology, UCSD Medical Center

อาจารย์ประจำภาควิชาโสต ศอ นาสิกวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1. รศ.นพ.สุธี ไกรตระกูล, วท.บ., พบ., วว. (โสต ศอ นาสิกวิทยา)
2. รศ.ดร.เบญจมาศ พระธานี,วท.บ., วท.ม สาขาสื่อความหมาย, ปร.ด.
3. รศ.พญ.พัชรินทร์ แซ่เซียว, พบ., วว. (โสต ศอ นาสิกวิทยา)

4. รศ.พญ.ขวัญชนก ยิ้มแต่, พบ., วว. (โสต ศอ นาสิกวิทยา)
5. รศ.พญ.สุภาภรณ์ ศรีร่วมโพธิ์ทอง, พบ., วว. (โสต ศอ นาสิกวิทยา)
6. รศ.นพ.สมชาย ศรีร่วมโพธิ์ทอง, พบ., วว. (โสต ศอ นาสิกวิทยา)
7. อ.พญ.พนิดา ธนาวิรัตน์นาใจ, วท.บ., วท.ม สาขาสื่อความหมาย

แนวทางการฝึกอบรม

ในการฝึกอบรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด ได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ดังนี้

ภาคทฤษฎี

1. จัดให้ผู้รับการฝึกอบรมศึกษาหาความรู้จากตำราและวารสาร
2. จัดให้ผู้รับการฝึกอบรมได้อภิปราย / ฟังบรรยายความรู้เกี่ยวกับโรคทางจมูก และความรู้ที่เกี่ยวข้อง
3. จัดให้ผู้เข้าฝึกอบรมเข้าร่วมประชุมวิชาการ
  - ภายในสถาบันฝึกอบรม เช่น Grand Round , Journal club, Conference , Interesting case ทุกสัปดาห์
  - การประชุมวิชาการประจำปีของสมาคมแพทย์โรคจมูก (ไทย)
  - การประชุมวิชาการของสมาคมโรคภูมิแพ้และอิมมูโนโลยีแห่งประเทศไทย
  - การประชุมวิชาการของราชวิทยาลัยโสต ศอ นาสิก ศีรษะและคอแห่งประเทศไทย

ภาคปฏิบัติ

จัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับประสบการณ์การปฏิบัติงาน การให้บริการผู้ป่วย ครอบคลุมการใช้เครื่องมือและหัตถการดังนี้

1. ตรวจ ดูแลรักษา ผ่าตัด และติดตามผู้ป่วยโรคทางจมูกและภูมิแพ้ ทั้งผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอก รวมทั้งคลินิกพิเศษโรคทางจมูกและภูมิแพ้
2. ฝึกหัดการตรวจและหรือแปลผลเกี่ยวกับการตรวจพิเศษต่างๆ เช่น
  - CT paranasal sinuses and skull base
  - Acoustic Rhinometry
  - Anterior Rhinomanometry
  - Allergy test - Skin Test
  - Allergy In vivo test
  - Olfactory test
3. ฝึกหัดผ่าตัดในอาจารย์ใหญ่

งานวิจัย

จัดให้ผู้รับการฝึกอบรม ทำงานวิจัยและเสนอผลงานวิจัย

งานสอน

จัดให้ผู้รับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา การเลือกรักษา และแปลผลโรคทางจมูก และภูมิแพ้ ช่วยสอนแพทย์ประจำบ้านที่ผ่านมาฝึกในสาขา โดยความเห็นชอบของอาจารย์ผู้ควบคุมหลักสูตร และช่วยในการจัดเก็บตัวอย่างผู้ป่วยที่น่าสนใจ

การศึกษานอกสถานที่

จัดให้มีช่วงเวลาให้ผู้รับการฝึกอบรมสามารถเลือกฝึกอบรมนอกสถาบันเพื่อให้ได้รับประสบการณ์เพิ่มเติม โดยสถาบันเหล่านั้นจะต้องเป็นสถาบันฝึกอบรมที่ได้รับการรับรองจาก คณะอนุกรรมการฝึกอบรมและสอบฯ อนุสาขาต่างๆ ของราชวิทยาลัยโสต ศอ นาสิกแพทย์แห่งประเทศไทย

เนื้อหาของการฝึกอบรม

1. วิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน (Basic medical science) ที่เกี่ยวข้อง

1.1 กายวิภาคศาสตร์ของโพรงจมูก ไชน์ส และลูกตา

- External Nasal cavity
- Internal Nasal cavity including lateral nasal wall
- Paranasal sinus
- Cavernous sinus
- Pituitary gland
- Lacrimal gland
- Orbit

1.2 ความรู้พื้นฐาน

- Allergy and Immunology of the upper airway
- Physiology of nose and paranasal sinuses
- Physiology of olfaction
- Pathology of nasal cavities and paranasal sinuses diseases
- Radiology of the nasal cavity and paranasal sinuses
- Evaluation of nasal breathing function with objective airway testing

2. ความรู้เกี่ยวกับโรคจมูก และภูมิแพ้ (Clinical science in rhinology and allergy)

ผู้รับการฝึกอบรมสามารถบอก cause, pathogenesis, pathophysiology, natural history, diagnosis, prevention, treatment และ complication ของภาวะ/โรคต่อไปนี้

- Allergic & non-allergic rhinitis
- Rhinosinusitis
- Rhinosinusitis with complications

- Neoplasm of the nose and paranasal sinuses
- Pituitary tumor
- Inflammatory disease of the nose and paranasal sinuses
- Olfactory dysfunction
- Obstructive sleep apnea / snoring with rhinologic disease
- Cerebrospinal fluid rhinorrhea
- Nasal deformity / fracture
- Disease of nasal septum

3. ทักษะในการปฏิบัติงาน (Practical skill)

การตรวจและหรือการแปลผลการตรวจด้วยเครื่องมือต่างๆ

4. ทักษะในการทำหัตถการ (Surgical skills)

- Nasal Endoscopy
- Antral irrigation
- Endoscopic nasal & sinus surgery
- Endoscopic repair CSF rhinorrhea
- Endoscopic sphenopalatine arterial ligation
- Endoscopic dacryocystorhinostomy
- Endoscopic medial maxillectomy
- Endoscopic frontal sinus surgery
- Endoscopic sphenoidotomy
- Endoscopic Lothrop's surgery
- Endoscopic septoplasty
- Endoscopic orbital and optic nerve decompression
- Endoscopic pituitary surgery
- Augmentation Rhinoplasty
- Reconstruction of nasal deformity
- Turbinoplasty
- Caldwell-Luc Operation
- Lateral Rhinotomy
- Sublabial Midfacial Degloving
- Frontal sinus minirephination
- Allergy skin test – prick & intradermal test

- Immunotherapy

5. งานวิจัย

มีความรู้พื้นฐานทางด้านระเบียบวิธีวิจัยและสถิติ สามารถวิเคราะห์บทความในวารสารทาง
การแพทย์ และนำเสนองานวิจัยได้
มีผลงานวิจัยอย่างน้อย 1 เรื่อง

กิจกรรมทางวิชาการ

จัดให้มีกิจกรรมทางวิชาการดังต่อไปนี้

1. Journal Club 2 ครั้ง/เดือน
2. Topic review 2 ครั้ง/เดือน
3. Morbidity and Mortality Conference 1 ครั้ง/เดือน
4. Interesting case / Case report 1 ครั้ง/เดือน
5. Staff lecture 1 ครั้ง/เดือน
6. Rhinology-X-ray conference 1 ครั้ง/เดือน
7. Grand round 4 ครั้ง/เดือน
8. การประชุมวิชาการของสมาคมแพทย์โรคจมูก (ไทย) 1 ครั้งต่อปี
9. การประชุมวิชาการประจำปีของราชวิทยาลัย ศอ นาสิกแพทย์แห่งประเทศไทย 2 ครั้ง/ปี

ตารางการปฏิบัติงานระหว่างการฝึกอบรม

วันจันทร์	7.30-8.30 น.	ดูแลผู้ป่วยใน
	8.30-9.20 น.	Journal Club สลับกับ Topic Reviews
	9.30-12.00 น.	OPD service ร่วมกับอาจารย์ในหน่วย Rhinology
	13.00-16.30 น.	Rhinology Clinic
	16.30-17.30 น.	ตรวจรับผู้ป่วยใหม่
วันอังคาร	7.30-8.30 น.	ดูแลผู้ป่วยใน
	8.30-9.20 น.	Academic Activity ของภาค
	9.30-16.30 น.	OR ร่วมกับอาจารย์ในหน่วย Rhinology/ Head Neck
	16.30-17.30 น.	ตรวจรับผู้ป่วยใหม่
วันพุธ	7.30-8.30 น.	ดูแลผู้ป่วยใน
	8.30-9.20 น.	Interesting Case/Staff Lecture/MM conference / Rhinology-X-ray conference

	9.30-12.00 น.	OPD service ร่วมกับ อาจารย์ในหน่วย Rhinology
	13.00-16.30 น.	Allergy Clinic
	16.30-17.30 น.	ตรวจรับผู้ป่วยใหม่
วันพฤหัสบดี	7.30-8.30 น.	ดูแลผู้ป่วยใน
	8.30-9.20 น.	Grand Round
	13.00-16.30 น.	OR ร่วมกับอ.ในหน่วย Rhinology
	16.30-17.30 น.	ตรวจรับผู้ป่วยใหม่
วันศุกร์	7.30-8.30 น.	ดูแลผู้ป่วยใน
	9.30-12.00 น.	Research Work
	13.00-16.30 น.	SDL

การประเมินผู้เข้ารับการฝึกอบรม

จัดให้มีการประเมินผู้เข้ารับการฝึกอบรมดังนี้

1. การประเมินระหว่างการฝึกอบรม

จัดให้มีการประเมินผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประเมินความรู้ ความก้าวหน้าของ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อทำการแก้ไขและปรับปรุง การประเมินผลได้แก่ การประเมินการดูแลผู้ป่วย ด้าน clinical skill, knowledge, performance, responsibility, ethics และ human relationship

2. การประเมินเพื่อรับประกาศนียบัตร อนุสาขาโรคจมูกและภูมิแพ้

ผู้มีสิทธิ์เข้ารับการประเมินจะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- เป็นผู้ที่ได้ผ่านการฝึกอบรมครบตามหลักสูตร
- สถาบันการฝึกอบรมเห็นสมควรให้เข้ารับการประเมินได้

วิธีการประเมินประกอบด้วย การสอบข้อเขียน และการสอบปากเปล่า